

ФАКУЛТЕТ ТЕХНИЧКИХ НАУКА

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију</p> <p>02.07.2015. године. Решење декана Факултета техничких наука у Новом Саду на предлог Наставно-научног већа са бројем: 012-199/15-2014</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. Др Илија Ђосић, ред. проф., ПРЕДСЕДНИК; Производни системи, организација и менаџмент; 15. 11. 1993.; Факултет техничких наука, Нови Сад;</p> <p>2. Др Илија Ковачевић, ред. проф.;; Математика; 01.10.1994.; Факултет техничких наука, Нови Сад;</p> <p>3. Др Срђан Маринковић, ред. проф.;; Финансије, монетарна економија и банкарство; 15.11.2013.; Економски факултет, Ниш;</p> <p>4. Др Мирко Савић, ред. проф.;; Квантитативне методе у економији, Статистика; 14.05.2013.; Економски факултет, Суботица;</p> <p>5. Др Никола Градојевић, ванр. проф., МЕНТОР; Производни системи, организација и менаџмент; 01.07.2007.; Факултет техничких наука, Нови Сад;</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Ана (Мирко) Кнежевић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 31.01.1984., Сисак, Хрватска</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Универзитет у Новом Саду, Факултет техничких наука, Нови Сад; Индустријско инжењерство и инжењерски менаџмент; Дипломирани инжењер менаџмента - мастер</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2009, Индустриско инжењерство и инжењерски менаџмент</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: -</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: -</p>

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

"ПРИМЕНА ПАНЕЛ МОДЕЛА У ИДЕНТИФИКОВАЊУ ФАКТОРА УСПЕШНОСТИ ПОСЛОВАЊА ПРОИЗВОДНИХ ПРЕДУЗЕЋА"

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графика и сл.

Докторска дисертација Ане Кнежевић под насловом "Примена панел модела у идентификовању фактора успешности пословања производних предузећа", са прилозима, садржи 166 страна текста, односно 148 страна основног текста укључујући уводна разматрања, теоријске подлоге, истраживачки део, резултате истраживања и дискусију резултата, закључке, правце даљих истраживања, 19 табела, 11 графика, 6 слика и 266 наслова цитиране литературе. На почетку основног текста дати су наслов, кључна документацијска информација, садржај, листа табела, графика и слика. Теоријске основе, преглед литературе, приказ истраживања и добијених резултата изложени су кроз шест делова и то:

I УВОД

Уводна разматрања

Мотивација за спровођење истраживања

Предмет истраживања

Циљеви истраживања

Истраживачке хипотезе и примена резултата истраживања

Метод и узорак истраживања

Процес истраживања и добијени резултати

Структура дисертације

II ТЕОРИЈСКЕ ПОДЛОГЕ

Анализа панел података

Типови података

Карактеристике панел података

Модел панел података

Анализа пословања производних предузећа

Основне карактеристике производних предузећа

Карактеристике савремених производних предузећа

Мерење успешности пословања производних предузећа

Карактеристике привредног окружења и производног сектора земаља у развоју

Анализа претходне литературе

Увод

Поврат средстава на укупну имовину као мера профитабилности

Величина предузећа као фактор профитабилности

Однос финансијске задужености и профитабилности

Однос ликвидности и профитабилности

Однос обрта укупне имовине и профитабилности

Однос стопе опипљивости имовине и профитабилности

Однос вредности продаје и профитабилности

Утицај макроекономских фактора на профитабилност

III ИСТРАЖИВАЧКИ ДЕО

Методологија истраживања

Дизајн истраживања

Дефинисање узорка

Прикупљање и обрада података

Избор модела за анализу података

Дефинисање варијабли, модела и хипотеза

Дефинисање фактора успешности пословања предузећа

Дефинисање панел модела

Хипотезе

Анализа података, регресија и тестирање оцењених вредности

Дескриптивна статистичка анализа података

Анализа коефицијената корелације између фактора

Регресиона анализа панел модела

Тестирање валидности и поузданости оцењених вредности

IV РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Дискусија резултата истраживања

Анализа утицаја величине производног предузећа на профитабилност

Анализа утицаја финансијске задужености на профитабилност

Анализа утицаја ефикасности коришћења имовине на профитабилност

Анализа утицаја осталих интерних фактора

Анализа утицаја екстерних фактора на профитабилност

V ЗАКЉУЧЦИ И ПРАВЦИ ДАЉИХ ИСТРАЖИВАЊА

Закључна разматрања

Правци даљих истраживања

VI ЛИТЕРАТУРА

ПРИЛОЗИ

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Део I: УВОД

У оквиру уводног поглавља представљена су уводна разматрања и дефинисани су предмет истраживања, циљеви истраживања, као и истраживачке хипотезе. Једна од изузетно важних области стратегијског менаџмента односи се на анализу разлика између предузећа и идентификовање разлога због којих су једна предузећа успешнија од других. Велики број аутора се последњих неколико деценија бавио истраживањем фактора који доприносе бољим пословним резултатима предузећа, што представља доказ велике теоријске и практичне актуелности ове теме. На пример, Levinthal (1995) сматра да је основна мисија стратегијског менаџмента анализа разлика у успешности пословања предузећа. С обзиром да је циљ сваког предузећа стварање профита ради омогућавања раста, развоја и опстанка на тржишту, од круцијалног значаја је познавање фактора који на то утичу. Истраживање које представља срж ове дисертације пружа значајан допринос у објашњењу разлика у успешности пословања предузећа која припадају производном сектору. У том циљу, коришћена је методологија из области анализе панел података, данас врло заступљена у бројним истраживањима. Предмет истраживања се односи на идентификовање интерних и екстерних фактора који утичу на успешност пословања производног сектора. Прво, истраживање пружа одговор на питање да ли је панел моделима могуће одредити факторе од којих зависи успешност пословања. Друго, предмет истраживања представља утврђивање начина утицаја посматраних фактора. Треће, утицај свих анализираних интерних и екстерних фактора је практично интерпретиран у смислу карактеристика привредног окружења на које се истраживање односи.

На основу тога, а у складу са постојећом литературом, постављена су четири истраживачка питања: ИП1: Да ли величина предузећа утиче на успешност пословања и да ли већа предузећа имају и веће шансе да буду успешнија? ИП2: Да ли финансирање предузећа из позајмљених извора позитивно или негативно утиче на успешност његовог пословања? ИП3: Да ли ефикасност коришћења имовине предузећа утиче на успешност његовог пословања? ИП4: Да ли екстерни фактори имају утицаја на успешност пословања производних предузећа? У циљу пружања одговора на ова истраживачка питања дефинисане су и четири истраживачке хипотезе: Х1: Величина производног предузећа позитивно утиче на успешност његовог пословања. Х2: Већа

финансијска задуженост негативно утиче на успешност пословања производног предузећа. Х3: Већа ефикасност коришћења имовине позитивно утиче на успешност пословања производног предузећа. Х4: Екстерни фактори имају значајан утицај на успешност пословања производног предузећа.

У овом делу такође је приказан и процес истраживања, представљени су добијени резултати и приказана је структура дисертације.

Део II: ТЕОРИЈСКЕ ПОДЛОГЕ

Други део представља теоријске основе и преглед литературе неопходне за извођење и реализацију дисертације организоване око три целине: прва се односи на анализу панел података, друга на анализу пословања производних предузећа, док су у трећој приказани резултати истраживања претходних студија које припадају овој области. Анализом панел података дефинисани су основни типови података и приказане су опште карактеристике панел података. Посебан нагласак је стављен на анализу модела панел података, односно на моделе фиксних и стохастичких ефеката, као и на проблеме који су својствени анализи панел података, који се могу појавити у току истраживања. Друга целина у оквиру теоријског дела односи се на представљање карактеристика пословања производних предузећа, где је посебан акценат стављен на мерење успешности пословања. Такође, у оквиру ове целине, дат је приказ карактеристика привредног окружења и производног сектора земаља у развоју. Трећом целином обухваћена је анализа претходне литературе, односно досадашњих студија из области идентификовања фактора успешности пословања. На тај начин, постављена је теоријска подлога за дефинисање очекиваног утицаја посматраних интерних и екстерних фактора успешности пословања производних предузећа.

Део III: ИСТРАЖИВАЧКИ ДЕО

У трећем делу је представљен опис методологије истраживања, где је детаљно дефинисан узорак, начин прикупљања и обраде података, као и избор модела за анализу података. Истраживање обухвата 150 производних предузећа која послују на територији Републике Србије, док се посматрани период односи на пословање ових предузећа од 2008 до 2013 године. Подаци потребни за истраживање су прикупљени електронски, преузимањем са сајтова Београдске берзе и Народне Банке Србије. На основу анализе претходне литературе, дефинисане су варијабле чији утицај на успешност пословања се анализира. Такође, у овом делу приказани су модели помоћу којих се оцењује утицај посматраних варијабли на профитабилност, као меру успешности пословања. Истраживачким делом обухваћена је и статистичка анализа панел података и регресиона анализа панел модела. Потом, приказано је тестирање валидности и поузданости оцењених вредности које представљају утицај анализираних фактора на успешност пословања. Анализа панел временских серија, оцена утицаја интерних и екстерних фактора на успешност пословања производних предузећа и тестирање добијених резултата, спроведено је коришћењем статистичког софтвера STATA.

Део IV: РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У четвртном делу аутор дискутује о добијеним резултатима емпиријског истраживања. Резултати истраживања су анализирани путем четири истраживачке хипотезе. Као најзначајнији резултати истраживања могу се издвојити следећи:

- Величина предузећа позитивно утиче на његову профитабилност. На тај начин, истраживање показује да већа производна предузећа у Србији имају и веће шансе да буду успешнија, односно да остварују боље финансијске резултате.
- Већа финансијска задуженост негативно утиче на профитабилност производног предузећа. У том смислу, свако интензивније коришћење спољних извора финансирања смањује профит који то предузеће остварује и доприноси лошијим финансијским резултатима пословања.

- Ефикасније коришћење имовине повећава профитабилност производног предузећа. Овим резултатом је потврђено да, уколико менаџмент предузећа ефикасно користи имовину предузећа у циљу стварања прихода од продаје, може се очекивати и већи профит, односно успешније пословање предузећа.
- Екстерни фактори имају значајан утицај на профитабилност производног предузећа. Такође, резултати показују и да је утицај ових фактора много мањи у односу на утицај интерних фактора, што је у складу са очекивањима.

Наведени резултати истраживања потврђују очекивања базирана на анализи претходне литературе, чиме су стечени услови за прихватање све четири истраживачке хипотезе.

Део V: ЗАКЉУЧЦИ И ПРАВЦИ ДАЉИХ ИСТРАЖИВАЊА

У петом поглављу формулисани су закључци, идентификован је научни и практични допринос дисертације и приказани су основни резултати истраживања. Посебан допринос дисертације се односи на пружање доказа да је коришћењем развијених панел модела могуће идентификовати факторе успешности пословања у случају производног сектора у Србији, као што је то могуће у случају неких других већих и/или развијенијих земаља. Такође, у овом делу објашњене су и практичне импликације резултата истраживања које се односе, пре свега, на менаџмент производних предузећа. Аутор сматра да ће резултати истраживања у значајној мери олакшати менаџменту доношење битних стратешких, инвестиционих и других одлука. Овим делом обухваћено је и неколико ограничења из којих произилазе и правци за даља истраживања. Ова ограничења се, у највећој мери, односе на расположивост података, али и на ограниченост у погледу броја фактора који могу да се истовремено анализирају. У том смислу, аутор сматра да истраживање садржи добру основу коју је даље могуће надограђивати проширивањем узорка, односно додавањем новијих података о пословним резултатима предузећа. Такође, наредна истраживања у овој области би требало да истражују и утицај неких других фактора на успешност пословања предузећа (фактора специфичних за област пословања, тип власништва, старост предузећа, итд.).

Део VI: ЛИТЕРАТУРА

У овом делу наведена је литература коришћена како у истраживању тако и у изради дисертације, која се састоји од 266 цитираних наслова.

ПРИЛОЗИ

У овом делу дат је приказ учешћа у бруто додатој вредности по делатностима и дат је табеларни преглед резултата претходних студија које се односе на утицај посматраних фактора на профитабилност.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са ISI листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке или радове који могу заменити овај услов до 01.јануара 2012. године. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Међународни часопис - M23

1. Knezevic, A., Dobromirov, D. "The determinants of Serbian banking industry profitability", Economic Research, Juraj Dobrila University of Pula, Faculty of Economics and Tourism "Dr. Mijo Mirković", ISSN 1331-677X, accepted for publishing on 18th, December, 2013.

Саопштење са међународног скупа штампано у целини - M33:

1. Polovina, A., Kikindjanin, Lj., "Factors influencing bank profitability – comparison of banks in Serbia, Croatia, Slovenia and 10 largest banks in EU area", 7.th South East European Doctoral Student Conference, Thessaloniki, Greece, 24-25 September 2012, pp 120-125.

2. Polovina, A., Kikindjanin, Lj., Milic, B., "Financial Effects of implementation of the enterprise resource planning systems", 15. International Conference on Industrial Systems – IS, Novi Sad, University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences, 14-16 Septembar, 2011, pp 500-505, ISBN: 978-86-7892-341-8.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање спроведено у дисертацији довело је до следећих најзначајнијих резултата:

Утврђено је да је коришћењем панел модела могуће идентификовати факторе успешности пословања производних предузећа.

Потврђено је да величина позитивно утиче на успешност пословања производних предузећа.

Потврђено је да већа финансијска задуженост негативно утиче на успешност пословања производних предузећа.

Потврђено је да ефикасније коришћење имовине повећава успешност пословања производних предузећа.

Потврђено је да, осим интерних, и екстерни фактори имају значајан утицај на успешност пословања производних предузећа.

Уврђено је да ликвидност и вредност продаје немају значајан утицај на успешност пословања производних предузећа.

Утврђено је да већи удео фиксне у укупној имовини позитивно утиче на успешност пословања производних предузећа.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Истраживање у оквиру дисертације је вршено на узорку од 150 производних предузећа која су пословала у Србији у периоду од 2008 до 2013 године и чији подаци о пословању су били доступни на сајту Београдске берзе. За потребе истраживања развијени су панел модели који су укључивали варијабле које су, на основу анализе претходне литературе, најчешће коришћене у истраживањима везаним за успешност пословања производног сектора.

У раду су јасно изложени резултати истраживања, добијени регресионом анализом и применом модела фиксних ефеката. Први панел модел је унапређен додавањем екстерних фактора, чиме је успешност пословања производних предузећа на бољи начин објашњена.

Резултати добијени истраживањем су приказани, анализирани и тумачени применом релевантних и оправданих научних метода прикупљања, обраде, приказивања и анализе квантитативних података, а сами резултати су приказани јасно и прецизно. У раду су коришћене одговарајуће статистичке методе за тестирање хипотеза, док је опис узорка приказан уз помоћ показатеља дескриптивне статистике. За оцену утицаја интерних и екстерних фактора на успешност пословања су коришћени модели фиксних ефеката, што је у складу са упутствима и трендовима водећих научника из области.

Избор наведених метода и начина њихове примене је, у потпуности, прилагођен карактеру проблема који су у дисертацији решавани.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

Докторска дисертација је написана у складу са образложењем које је наведено у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Докторска дисертација својим насловом, садржајем, резултатима истраживања, начином тумачења тих резултата и научним доприносом обухвата све битне елементе који се захтевају за радове овакве врсте.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Разматрајући целокупну материју докторске дисертације под насловом *"Примена панел модела у идентификовању фактора успешности пословања производних предузећа"* кандидата Ане Кнежевић, Комисија је закључила да примена методологије из области анализе панел података на анализу успешности пословања производних предузећа представља оригиналан научни допринос аутора теорији и пракси унапређења пословања предузећа и омогућавању постизања бољих финансијских резултата производних предузећа. Такође, предметна дисертација обезбеђује добру основу за даља истраживања у наведеној научној области. Истраживањем су испуњени сви задати циљеви.

Дисертацијом су добијени одговори на важна практична питања са којима се менаџмент производних предузећа свакодневно суочава. Дато представља добру основу за наредна истраживања у овој области.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Докторска дисертација нема недостатака који битно утичу на коначан резултат истраживања.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

- да се докторска дисертација Ане Кнежевић прихвати, а кандидату одобри одбрана.

НАВЕСТИ ИМЕ И ЗВАЊЕ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ
ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др **Илија Ћосић**, ред. проф.; ПРЕДСЕДНИК
Производни системи, организација и менаџмент;
Факултет техничких наука, Нови Сад

Др **Илија Ковачевић**, ред. проф.;
Математика;
Факултет техничких наука, Нови Сад

Др **Срђан Маринковић**, ред. проф.;
Финансије, монетарна економија и банкарство;
Економски факултет, Ниш

Др **Мирко Савић**, ред. проф.;
Квантитативне методе у економији, Статистика;
Економски факултет, Суботица

Др **Никола Градојевић**, ванр. проф., МЕНТОР;
Производни системи, организација и менаџмент;
Факултет техничких наука, Нови Сад
